

ב"ד 387 שנת 1918  
 ב"ד 387 שנת 1918  
 או בכתב יד

(1) מו (6) מקיץ שבט-שנים העשרה שמפחה:  
 (3) ויה דבר השמפחה שמוט פל-פעל  
 משנה ידו אשר ישה פרעהו לא-יגיש את-  
 רעהו ואת-אחיו פרקא שמפחה ליהוה:

(2) ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...

(3) ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...

(4) ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...

ב"ד 387 שנת 1918  
 ב"ד 387 שנת 1918  
 או בכתב יד

(5) עס-לקבדך בלעל לאמר קרבה שנת  
 השבע שנת השמפחה ורעה עניך בארץ  
 האביון ולא תהיו לו וקרא עליך אל-יהוה  
 ויהי כד תפא:

(6) כאל נכחתי אל-  
 כאל נכחתי אל-  
 כאל נכחתי אל-  
 כאל נכחתי אל-

(7) ב"ד 387 שנת 1918  
 ב"ד 387 שנת 1918  
 או בכתב יד

לא יבא אדם מן האומות ורעה דמסק בלשון קח דשמיית משמעתו דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור

ב"ד 387 שנת 1918  
 ב"ד 387 שנת 1918  
 או בכתב יד

(5) ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...  
 ואלה מן הקדש...

והוא יבא אדם מן האומות ורעה דמסק בלשון קח דשמיית משמעתו דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור

והוא יבא אדם מן האומות ורעה דמסק בלשון קח דשמיית משמעתו דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור

והוא יבא אדם מן האומות ורעה דמסק בלשון קח דשמיית משמעתו דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור

לא יבא אדם מן האומות ורעה דמסק בלשון קח דשמיית משמעתו דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 הוא כפ"ל. ואלו כתי דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור  
 דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור דלמור

(13)

יורה דעה קסב

מורי זהב

זקח כן נראה לט"ד: (דף) דלא מהני בלא דעת הלוה. \* קשה לי מהי טעם מפורזול במ"ג כ"י, ס"ו סע"ב כ"ג דמוכני אפילו שלא בפניו דקבילו בו כיון שזכר מדרבנן וכלן נמי הוא מדרבנן דכא סלה כסלה הוא מדרבנן וכבר כתב ב"י ס' קכ"ג וז"ל כיון דמרבנן הוא בטעם כל דבר חקילו בה וכו' הוא מפורזול דכאן טעם מוסתר דניחא ליה ללוה מה שזכר מקנה לו דל"כ יעשה גם הוא לזכור אי"כ ודלוי נטול גם כן מוכני כשמוכנה לו שלא בפניו ולע"ז:

(טו) (ד) פקדונו לו מעט ממנו ע"י אחר (ה) דלא מהני בלא דעת הלוה ושלח היה (שנ) (טו) ה' הלוה לו סאתים חמים ושלא היה לו כלום מאותו הפני ולא יפרע אלא רמזי שדיו שוים בשעת הלוואה יד (שנ) (וה) המלוה יכול לומר (ז) פקדונו לו מעט ממנו ע"י אחר (ח) דלא מהני בלא דעת הלוה

זקח כן נראה לט"ד: (דף) דלא מהני בלא דעת הלוה. \* קשה לי מהי טעם מפורזול במ"ג כ"י, ס"ו סע"ב כ"ג דמוכני אפילו שלא בפניו דקבילו בו כיון שזכר מדרבנן וכלן נמי הוא מדרבנן דכא סלה כסלה הוא מדרבנן וכבר כתב ב"י ס' קכ"ג וז"ל כיון דמרבנן הוא בטעם כל דבר חקילו בה וכו' הוא מפורזול דכאן טעם מוסתר דניחא ליה ללוה מה שזכר מקנה לו דל"כ יעשה גם הוא לזכור אי"כ ודלוי נטול גם כן מוכני כשמוכנה לו שלא בפניו ולע"ז:

(8) כתב פ"א שמה יובל מדי

א מצות עשה להשיב המלה בשביעית שני שמוט כל בעל משה יד. התובע חוב שעררה עליו שביעית עבר על לא תעשה שני לא יגוש את רעותו י: ד אין שביעית משמטת כספים אלא כסופה. שני מקץ שבע שנים תעשה שמתה והוה דבר השמטה שמוט וכו' שם הוא אומר מקץ שבע שנים במדע שנת השמטה בחג הסוכות. מה שם אחר המלה את השמטת כספים אחר שבע: ליפוך שבע אין שביעית בשביעית עצמה גובה חובו כל השנה וכשתשקע חמוך בלילי ראש השנה של מוצאי שביעית אבד החוב. ה שחוט את הפרה והלקה על דעת שהיום ראש השנה של מוצאי שביעית ונתעבר אלו יגומצא אותו היום סוף שביעית אבדו הדמים שהרי עברה שביעית על החוב:

(12) אמר אפרים ב"ר אבא

במטת תנאי הם יבא שביעית ולא תפרעני יוכי חזני למפרע פקדון נבך וליט זכר כשמתם ועל תנאי זכ נמסר עכ"ל וזה כמ"ש לסימט רש"י ז"ל והפני ותיזר שכן פירש בגרסיקא ז"ל בתום למשיות פלה ספיי פוייש

המוחל לחבירו מה שחייב לו והלוה לא רצה במחילתו. מהו דנין.

והארי שדבר זה במחלוקת שנוי, ולפי מ"ש החוט"פ קידושין דף י"ט ועמוד א' ד"ה אומר אדם לבתו קטנה צאי וקבלי קידושין, דאפילו אי לית ליה זביה לקמן גבי ייעוד, דין הוא שחובה בשאר, שאינה אלא מחלת שיעבוד בעלמא ע"כ. נראה דס"ל דמחילה לא הוי הקנאה אלא סילוק בעלמא דכ"מ"ש הרשב"א ז"ל בתשובתו וד"א מי אפי' דין הביאה הב"י בח"מ סימן קצ"ה וחתום י"ד"ק. לפי דין נראה דזה שמתל לחבירו מה שחייב לו, מעת שצא מחילתו מפני שמתלן שיעבודו ואפילו שלא נהרצה הלוה. אבל לפי מ"ש הריטב"א ז"ל משם רבו שם בקידושין דף ט"ז ועמוד א' ד"ה אומר רבא זאת אומרת עבר עובי גופו קנוי וכי, דהמחילה הויה הקנאה יע"ש, א"כ כל שלא רצה הלוה במחילה לא זכה כיון שלא רצה לזכות, ומיהו דעיי' איכא למימר דכל כד"ג דהוי הקנאה דממילא, אפילו בע"כ של לווה מהני והוי כאוזה שאמר (ורושן ג' א) גבי עבד כסף קבלת רבו גרמא לו יע"ש. ולפי סברת החוט"פ שכתבתי נראה דהמחיל לחבירו מה שחייב לו ובתוך כדי דיבור חזר בו, לא מהני, דמעט שצא מפיו המחילה זכה בה תכירו, ומשום הכי אין חזרה בדיקדק ואפילו חזר כדי דיבורה כמו שהוכחתי במקום אחר ועי' לע"ז ח' (ז) מרבוי הירושלמי, וטעמא משום דאמידות לגבוה כמסורתו להדיט.

(11) בבב אונן-טבא

מלהלוות זה את זה (פד) ועברין על הכותב בתורה ושמך לך פן יהיה דבר וגר' החזקין (פה) פתחין כ"י שלא ישמט החוב עד שילוו זה את זה.

עמנוטו מלהלוות זה את זה ועברין כ"י (קטן) ופתי שיעור לצפור שפרומו לב"ד שזה נהני מלדוריתיה מילי וכו' אין הכל דוזין לצפור שפרומו ועוד שפיעמנוטו אינו מהו שהפרומו משהי אף למורה על פה (ר) וזע"ג שיעור למען קנאיה שלא ישמט החוב בשביעית כ"י ר"י ש"ל ש"ל על זכר להסמט כן בשמט הלוהה וגם אינו רוצה שנהלה ממנוטו עלגנות חוצו במונו ועוד שפרוהה כמנהלה עין רעה למשנת שביעית ועוד שמשמט חוצה שביעית חבל פרוחול יח' וע' לשביעית דלדושה מילתא בשבליס כולם לשמט פתי (ר) וזע"ג שיעור לעשות זמן שפיענון אחר שביעית וכו' יאמנוטו כ"י ר"ע הר"ה שפיענוט לא ינחא לי' לזמן אחר כ"י

(9) צבית תאמן 50 ק"ה

המנה ק"ה צביתו שביעית לא מנסי דהי מנסי על מה שמתן כמורה ק"ה דהמנה על השמטה גופה אלא צביתו ע"כ מה שמתן קמנוטו הוא חוב זה דמנסי מנסי עלמה אלא צביתו ע"כ מה שמתן וז"ל סע"פ ט' שגמלא שפיעני עלמה צביתו אלא צביתו ע"כ מה שמתן שחוב מ"כ וכו' דמנסי זה לא נכתב כמורן אלא על מה שחוב המנסי א"כ ל"ו אלא כמנסי על פה לפרוע אחר שפיעני

רבינו נקט דברות המכ"ם דבאת הרוח הראשון נשמת, אלא י"ד המחייבות חדשה שמת"ם צבתי לכשתשמטו שביעית, וכן כתב החפ"ט כ"י ס"ז באור"י סק"י ע"ש (שד"ק דה"ל אסכחא ועייש משיב כו') ומה דלא משמט שביעית חוב חדש זה, כתבו בישועות ישראל ובמ"ל הגר"ח כתובות ל"ו פ"ג שהמכ"ם סוכו דהחייבות דנה בהקפת החוב דאין שביעית משמטת ובשום דרך חוב הלוהה שביעית משמטת אבל חוב אחר אין שביעית משמטת וכשית' החוט' בהחייבות כ"ה ג' א' ולא כ"ש שם עייש, וכ"כ בקה"י פות' ס' ד' ואל"ף בהחייבות כ"ה ג' א' ולא כ"ש ד"ל דהמכ"ם כ"כ ס"ל דהחיי' מהני שלא ישמט שביעית ק"ה החוב וכונה המכ"ם שבתנו לשלם חוב זה הוא כמחייב ברוב שאינו חייב מצד החובה וממילא ישאר בחיובו מצד השטר וכל שעברא דאית ב"ה עייש, וכיוון לזה נ"כ בשער' ר' שפאלא וביאר דמשיב המכ"ם שתי

נקודות הכסף (פ"א) ס"ק ח' קשה לי כ"י כיון שהוא מרבנן כ"י דברוי מפורז ומס' ענין מרבנן (כאן דלא לכתב) הסובר הוא מרבנן ושינוי שם הקנין כסוינוג וכל אלויו סגולתו סלה כסלה הוא מדרבנן וכבר כתב ב"י וז"ל כיון דמרבנן הוא בטעם כל דבר חקילו בה וכו' הוא מפורזול דכאן טעם מוסתר דניחא ליה ללוה מה שזכר מקנה לו דל"כ יעשה גם הוא לזכור אי"כ ודלוי נטול גם כן מוכני כשמוכנה לו שלא בפניו ולע"ז:

[מנחת שלמה קמא סי' מ"ז סק"א]

כשראה שנמנעו העם מלהלוות וכו', ועוברין על וכו' השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכו'.

א. לכאורה נראה דהנמנע מלהלוות אינו עובר על פן יהיה דבר עם לבבך בליעל אלא א"כ זמן הפרעון הוא לפני סוף שביעית, וכיון שהלווה הוא גברא דפרענא אשר אין רגילים ואין צריכים לדרוש ממנו משכון, רק אז אמרה תורה שנקרא בליעל מפני שדואג ומפחד ביותר מזה שקרבה שנת השבע ושמא יתאחר החוב, משא"כ באופן שזמן הפרעון הוא לאחר השמיטה ולמ"ד שהמלווה לעשר שנים שביעית משמטת מסתבר דאינו עובר כלל בלאו, כיון דחשיב כאילו הלווה מבקש מהמלווה מתנה ולא הלוואה הואיל ושביעית ודאי תשמט, ואיך אפשר לקרותו משום כך בליעל. [ולא מסתבר לומר דחשיב בליעל מפני שבידו ליטול הימנו משכון ואז לא תשמטנו שביעית].

נראה כי  
הוא כן  
אם כי  
אם כי  
אם כי  
אם כי  
אם כי  
אם כי

ב. ועפ"י גם אפשר להבין מ"ש הבכור שור (מכות ג' ע"ב) דאף בשביעית בזה"ז שהוא רק מדרבנן מ"מ הנמנע מלהלוות עובר בלא תעשה מן התורה, ועיין בספר השמיטה של הגר"מ טוקצינסקי ז"ל (פי"ג ס"ב) שהביא מהגאון רי"י דיסקין ז"ל שתמה ע"ז, [ועיין במהר"ם ש"ף (תור"ה בזמן) שנקט בפשטות דבשביעית דרבנן אין עוברין על הלאו דהשמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכו', כיון דמדאורייתא אינו משמט, וכ"כ שם בחי' חתם סופר דבשלמא בזמן התורה הרי הבטיח הקב"ה למען יברכך והמסופק בזה הרי הוא בליעל, אבל בתקנת חז"ל איננו מובטח בלמען יברכך, וכמו שכתב הסמ"ע (סי' ס"ז סק"ב) דאשמיטה דאורייתא כתיב ועשת את התבואה לשלש השנים ולא אדרבנן והכי נמי דכותה. ועיין שם מה שכתבו דא"כ לאביי דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן, מאי האי דקאמר ועוברין על מה שכתוב בתורה וכו', אולם לדברינו ניחא דטעמא דנקרא בליעל הוא רק מפני שאסור להמנע מעשות חסד בגלל פחד שוא ומדומה,

כד פ' אהרן  
1650

הקדמה

יש להסתפק במלך שנסע מא"י לחו"ל ונפג שנסע לחו"ל אשר שם מתאחר כיוון נתיב לא"י כד או ח' שעות, ובשעת שאל כלום שכוף בא"י כבר שקטת המלך והתקדש חג, עדיין אצל המלך חנות כיוון של ערב שביעית, ויש לדון לפי"ז אם יוכל אז המלווה לכתוב פרוחבול או לא, מי אזלין בחר מלווה שאלו עדיין ערב שביעית או אזלין בחר לרב שכבר קודם כיוון וצבר בשמט החוב [כידוע בהסתפקו כע"ז לענין כל יראה וביטול חמק לאחר זמן איסורו, וכן מ"ז בזה במק"ל לענין שביעית בהמנו בשנת, ואין זה ענין לכתוב]. [וכמו כן יש להסתפק להסבירים שאין שמטת כספים נהגה בחו"ל אף כדן אם המלווה בחו"ל והלווה בא"י] ולענין אף זה כ"כ פשוט שצריכים לילך בזה דוקא אחר המלווה כי יש גם מקום לומר שאסור לנגוש לרב שצ"ל ושביעית משמטת אף אם המלווה הוא בחו"ל, גם י"ש אם כוללים אחר שעת כהלוואה או חלו רק בחוף שנה שביעית אם הם בא"י או בחו"ל, ואע"ג דעבדים שכלום לישראל ואח"כ כהגייר או קטן וכדליל אף שביעית משמטת משום דכל וליחא ככלל שמיטה צוהלתו חו לא משמע גם

ולכן כך לי אם פחדו הוא משמיטה דאורייתא או רק מדרבנן. גם מלשון הכתוב נראה שמסברא הוא דחשיב בליעל ולא שחידוש התורה הוא לקרותו משום כך בשם בליעל, והיינו כדאמרן.

ג. אך צ"ע דלענין סתם הלוואה לי' יום כתב הב"ח (חו"מ סי' ס"ז סעי' י"ג) דאע"פ שאינו רשאי לתובעו תוך לי' מ"מ אין זה כמלווה לעשר שנים ושביעית משמטתו, ואפי"ה אמרו בירושלמי (לעיל ה"א) "שלא תאמר כל לי' יום איני רשאי לתובעו לאחר לי' יום משמטת לפום כן צריך מימר קרבה שנת השבע שנת השמיטה", ולכמה פירושים שם משמע שהנמנע מלהלוות סתם הלוואה תוך לי' יום של סוף שביעית אע"ג שלא יוכל כלל לתובעו ושביעית ודאי תשמט אפי"ה עובר בלאו, וצ"ע.

[מכתב]

עיקר הסברא נראה ודאי כמו שכתבתי, דלא מסתבר כלל לומר שיהא חייב אדם להלוות לחבירו סתם הלוואה סמוך למוצאי שביעית אע"פ שלא יוכל כלל לתובעו ושביעית ודאי תשמט. גם הוספנו דמלשון הכתוב נראה שהתורה לא חידשה כלל על עצם המחשבה והפחד לומר שהיא מחשבה רעה ובליעל, רק משמע שדבר זה פשוט הוא מסברא שהיא מחשבת פגול, ולא בא הכתוב אלא לחדש שאם גם נמנע משום כך מלהלוות שגם עובר בלאו. ואם כנים אנו בזה איך אפשר להעלות על הדעת ולומר מסברא שיש חיוב להלוות גם באופן כזה ששביעית ודאי תשמט.

גם מתוך עיון בדבריו נ"ל קצת סעד לדברינו, כיון שמפשטות דברי הראשונים (גיטין ל"ו ע"א) ודאי משמע שאף אם המלווה אינו רוצה להלוות אלא ע"מ שלא תשמט בשביעית, ג"כ אינו עובר בלאו, ולכאורה הוא תמוה דהא מסתבר ודאי כהבכור שור דהא גופא שהמלווה אומר ללווה שאם לא יסכים לתנאי ימנע מלהלוות, שהוא בליעל ועובר על מה שכתוב בתורה. אולם לדברינו ניחא, דהא גופא שאין הלווה רוצה להסכים לתנאו של המלווה,

מנחת שלמה קמא סי' מ"ז

(14) הן שאין לו: בגדי ה'ה

ומסתברא דמאי דאמרינן מוכיח בשדה כל שאם היה שם וכו' לאו דמיהו אלא לא היה שם פשע דמיהו ומכאן ל"ל דמאי דק"ל [דף י"ג] זכין לזכרם שלא בפניו כל שהדבר בעלמא זכר אע"פ שנמשך ממנו חוב שהוא יתר על הסתם וכו' וק"ל דהא הלא כשמוכר קרקע כל שהוא מחייב הוא כ"כ שאין שביעית משמטת חו"ל אפי"ה אמרינן דמיהו אלא שאפשר לרהות ולומר שאף זה מקולי פרוחבול. והיכא שנוח כששמט. לעצמי כש"כ שכתב דהאי דבעין קרקע הייט משום דבעין שיהא חוב כשאר רוב שטרות שאן נבנין מן הקרקע קרוב הדבר לומר דכיון דבעינת כתיבת הפרחובול היה הקרקע בחזקתו מהי' אבל לדברי רבינו שמשון שכתב דהייט טעמא מפני שאו החוב נבטי' כ"ד משמע דלא מהי' וכן דיון אם היה לו קרקע בשעת כתיבת פרוחבול ומכרו קודם שביעית שהדבר ח"י כבכורם ש"י הפרושן וכו' דמיהו